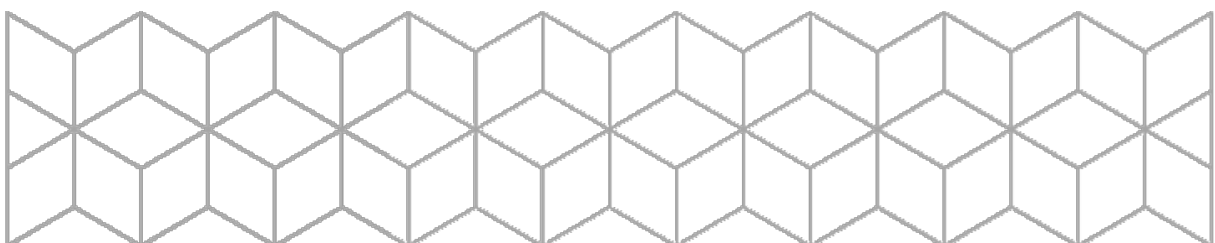

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	LSAM104 (L-SAM104, LUSAM104, LMUSAM104)
Emnenavn:	Geografi og samfunnsfaglige metoder
Eksamensform:	Muntlig via Zoom
Dato:	10.—13. mai 2020
Faglærer(e):	Nicola Karcher Håvard Friis Nilsen Gitte Motzfeldt
Sensorer:	Sensorer er Rolf Mikkelsen, Stig Bjørshol og Alf Tomas Tønnessen.

Historie i SAM104

Våren 2020

Eksamineres av Nicola Karcher

Ekstern sensor: Stig Bjørshol

Historie har bestått av hovedtemaet internasjonal politikk etter 1945, med følgende undertemaer: Kald krig, kommunismens fall og avkolonialisering. I tillegg ble det undervist om det flerkulturelle samfunnet. Det sentrale poenget i undervisningen har vært å formidle overordnede samfunnsprosesser og utviklingslinjer, hvordan disse henger sammen og betinger hverandre, og hvordan disse har påvirket internasjonal politikk og det internasjonale samfunnet.

Når studentene eksamineres i historie, trekker de ett av følgende 3 temaer:

- 1. Internasjonal politikk i lys av Den kalde krigen**
- 2. Årsaker til Den kalde krigen og sentrale konflikter**
- 3. Kommunismen i Øst-Europa etter 1945**

Sensorveiledning 1 og 2:

Kandidaten bør kunne analysere hovedlinjer i internasjonal politikk etter 1945 med særlig vekt på Den kalde krigen. Hvordan kom blokkdannelsen i stand med utgangspunkt i de alliertes okkupasjonszoner i Tyskland, og hvilke sentrale konflikter utviklet seg mellom stormaktene? I denne sammenhengen bør Berlin-blokaden og Marshallplanen, Jaltakonferansen og Potsdam-konferansen kunne nevnes. I tillegg bør kandidaten ha en oversikt over de viktigste drivkreftene på US-amerikansk og sovjetisk side og hvordan disse utviklet seg i løpet av Den kalde krigen. Eksempler på uteneuropeiske konflikter er Koreakrigen, Cubakrisen og Vietnamkrigen, og kandidaten bør være i stand til reflektere over deres historiske betydning.

Videre bør kandidaten kunne nevne sentrale internasjonale organisasjoner som NATO, FN og Warszawapakten og begivenheter som byggingen av muren, samt Willy Brandts Østpolitikk og rollen til Mikhail Gorbatsjov. Det forventes også at kandidaten kan nevne blokkenes kjerneområder og eksempler på deres forsøk på å skaffe seg innflytelse i Sør-Amerika og/eller Afrika og Asia. I denne sammenhengen skal kandidaten også kunne drøfte avkoloniseringsprosessen med eksempler på flere kolonistater og rollen til moderlandene.

Avslutningsvis skal kandidaten kunne skissere hvordan han/hun ville utvikle et eget undervisningsopplegg i skolen som skal behandle dette temaet, hvordan han/hun ville vektlegge og hvilke didaktiske midler som kan tas i bruk.

Sensorveiledning 3:

Kandidaten bør kunne gi en oversikt over utviklingen av kommunismen i Øst-Europa og Sovjetunionens viktigste føringer overfor de såkalte satellittstatene fra 1945 og frem til 1989/1990. I denne sammenhengen bør utviklingen av kommunismen i flere utvalgte stater kunne drøftes mer nøyaktig, med vekt på det skiftende forholdet til Sovjetunionen. Videre skal kandidaten kunne analysere forsøk på avspenning og utviklingen i perioden etterpå. I tillegg skal kandidaten kunne gi en oversikt over prosessen som førte til murens fall i Tyskland, samt de viktigste politiske aktørene i denne prosessen. Mikhail Gorbatsjovs reformpolitikk bør nevnes eksplisitt og dens betydning skal kunne analyseres. Videre bør kandidaten kunne gi en oversikt over de viktigste utviklingstrekkene av Sovjetunionen, senere Russland fra 1989/90.

Kandidaten bør i korte trekk også kunne beskrive Sovjetunionens maktpolitikk overfor uteneuropeiske kommunistiske stater.

Avslutningsvis skal kandidaten kunne skissere hvordan han/hun ville utvikle et eget undervisningsopplegg i skolen som skal behandle dette temaet, hvordan han/hun ville vektlegge og hvilke didaktiske midler som kan tas i bruk.

EKSAMENSOPPGAVER I ØKONOMISK GEOGRAFI OG GLOBALISERING

Eksaminator: Gitte Motzfeldt, sensor Rolf Mikkelsen

1. Globaliseringens vinnere og tapere?

Kandidaten kan med fordel berøre temaer og sammenhenger som:

- Globaliseringens mange dimensjoner
- Definisjon- og betydningen av økonomisk globalisering med eksempler fra ulike steder
- Konsekvenser av multinasjonale selskapers inntog på verdensmarkedet
- Teoretiske perspektiver på globalisering (Ny-liberalisme, marxisme og nyere geografiske perspektiver)
- Global migrasjonstenkning (Everetts Lee migrasjonsmodell), arbeid og utvikling i tid og rom
- Teoretiske perspektiver på ressursutnyttelse, bruksverdi/bytteverdi, bærekraftig utvikling
- Globalt apartheid? Er globaliseringsprosjektet i krise eller finnes det nye muligheter?
- Global utvikling i tid og rom; globaliseringshistorie og nøkkelbegreper frakopling, sårbarhet, motreaksjoner, mobilitet, sammenveving, tilbakekobling, standardisering og kreolisering
- Økonomisk geografisens bidrag til analyse og forståelse i tid og rom

2. Globalisering og bærekraftig utvikling?

- Definisjon og forståelse for begrepene globalisering og bærekraftig utvikling som komplekse begrep med ulike dimensjoner
- Sammenhenger mellom økonomiske, sosiale og miljømessige konsekvenser for bærekraftig utvikling med eksempler på slike sammenhenger (for eks. klima og fattigdomsreduksjon)

- Globaliseringens mange dimensjoner
- Muligheter og utfordringer i en grenseløs verden
- Teoretiske perspektiver på ressursutnyttelse, bruksverdi/bytteverdi, bærekraftig utvikling
- Teoretiske perspektiver på globalisering (Ny-liberalisme, marxisme og nyere geografiske perspektiver), og deres betydning for forbruk og fordeling
- Utviklingsteorier (avhengighets- og moderniseringsteori) og kritikk av disse
- Er globaliseringsprosjektet i krise eller finnes det nye muligheter?

3. Fattigdom og ulikhet i global utvikling

Kandidaten kan med fordel berøre temaer og sammenhenger som:

- Ulike definisjon og årsaker til fattigdom og ulikhet, måling og forståelse av fattigdom og økt ulikhet, levestandard og livskvalitet
- Utviklingsteorier (avhengighets- og moderniseringsteori), ressursutnyttelse og kritikk
- Handel, utbytting og migrasjon regionalt og globalt
- Teoretiske perspektiver på globalisering (Ny-liberalisme, marxisme og nyere geografiske perspektiver)
- Multinasjonale selskaper- og nasjonalstatens makt og roller i globale utviklingsprosesser
- Globaliseringsdebatten, globaliseringsoptimister og globaliseringspessimister
- Er globaliseringsprosjektet i krise eller finnes det nye muligheter?
- Økonomisk geografisens bidrag til analyse og forståelse i tid og rom
- Global utvikling i tid og rom; globaliseringshistorie og nøkkelbegreper frakopling, sårbarhet, motreaksjoner, mobilitet, sammenveving, tilbakekobling, standardisering og kreolisering

Områdestudie USA

Eksamineres av Håvard Friis Nilsen og Alf Tomas Tønnessen

1. Kampen for uavhengighet fra Storbritannia.

Kandidaten bør kunne

- forklare Amerikas status som koloniområde i tiden før 1776 og de tretten kolonier langs Østkysten
- kjenne til slavetrianglet UK – Afrika - Amerika
- forskjellene mellom britisk-lojale farmere i sør og puritanske religiøse flyktninger i nord.
- kjenne til det republikanske frihetsbegrepet som hadde utfordret britisk kongedømme allerede på 1600-tallet, frihet definert som uavhengighet fra vilkårlig makt.
- kjenne til den britiske politikken hvor skatter og avgifter ble innført på vilkårlig vis, og protestene som oppsto, som f.eks. med The Boston Tea Party.
- kjenne til utbruddet av krig etter skuddene i Lexington og bakgrunnen for denne begivenheten.
- Si noe om Thomas Paine og Thomas Jefferson, og også George Washington som militær leder og første president.

- kjenne til og kan si noe om Paines "Common Sense" og Jeffersons rolle i utformingen av Declaration of Independence.
- kjenne til datoen 4. juli 1776 som datoen for signeringen av Uavhengighetserklæringen som feires som dagens nasjonaldag i USA.
- vite hvordan Frankrike støttet USAs krigføring, noe som var avgjørende for seieren, og som også lå grunnlaget for den franske statens svekkelse før revolusjonen i 1789.
- USAs 1776 som forbilde for den franske revolusjonen og moderne republikker i Europa, samt for frigjøringskamper i kolonier fram til vår tid.

2. Den amerikanske borgerkrigen: årsaker og konsekvenser

Kandidaten bør kunne:

- redegjøre for de motstridende interessene mellom nord og sør, der sørstatene hadde interesse for frihandel og lave toll- og avgifter, mens nordstatene ønsket proteksjonisme for sin industri
- kjenne til slavetrianglet og hvordan slaveriet ble et symbolsk uttrykk for de ulike økonomiske interessene.
- kjenne til framveksten av nye stater i perioden 1776—1861, der balansen mellom fristater og slavestater var avgjørende.
- Vite at sørstatene hadde majoritet og kontroll over toll- og avgiftspolitikken inntil 1861, og at da nordstatene vant majoritet og endret politikken i proteksjonistisk retning (bl.a. med "The Morrill Act"), ble konføderasjonen dannet.
- Kjenne til Abraham Lincoln og hans presidentperiode under borgerkrigen, kunne nevne hans tale etter slaget ved Gettysburg
- Kjenne til CSA, konføderasjonen, og si noe om dens prinsipper og General Lee som militær leder.
- Forklare hvordan borgerkrigen har skapt varige spenninger mellom sør og nord som vedvarer til i dag.

3. Republikanerne og Demokratene fra borgerkrigen til i dag—viktigste endringer

Kandidaten bør kunne:

- Gjøre rede for at Republikanerne grovt sett var industriens parti mens Demokratene var sørstatenes og bøndernes parti.
- Forklare hvordan Republikanerne under borgerkrigen sementerte en proteksjonistisk politikk som tjente industrien i USA på bekostning av sørstatenes jordbruksområder.
- Gjøre rede for Republikanernes suksess som industriparti i perioden 1865—1900, slik at de ble et parti for de velstående sjikt, mens Demokratene ble et parti som talte for statlige overføringer, velferdsordninger og beskyttelse av de svakere lag.
- Forklare at finanskrisen av 1929 la grunnen for det Demokratiske partiets suksess som fanebærer for New Deal-programmet, de etablerte seg som et sosialt anlagt parti i motsetning til Republikanerne som et parti for de velstående. Det Demokratiske partiet fikk mange nye velgere i nord mens Republikanerne ikke fikk mange nye velgere i sørstatene.

- Kjenne til hvordan Lyndon B. Johnsons støtte til Martin Luther King jr. og signering av Borgerrettslovene for første gang førte til en bevegelse mot det republikanske parti i Sørstatene.
- Kjenne til "The Southern Strategy" fra 1960-årene, der Republikanerne gjennom Barry Goldwaters kritikk av Borgerrettsloven og senere Ronald Reagans støtte til Sør-Afrikas apartheid vant stemmer i sørstatene.
- Kjenne til sørstatenes industrialisering etterkrigstiden og vekst i særlig oljeindustrien, med påfølgende vekst i republikanske velgere.